

Petar Bojanić

FIGURE (A)SIMETRIJE.
„GUSARI“ I SVET KAO ZATVORENA TRGOVAČKA DRŽAVA

APSTRAKT: Moja namera nije samo da evociram Schmittovu kritiku Kantovih ideja preventivnog rata i nepravednog neprijatelja – kao što se zna ove ideje nisu Kantove niti je njihova kritika originalna; uostalom, i Kant i Schmitt su samo genijalni kompilatori u međunarodnom pravu – namera mi je da preliminarno pokažem da svaki projekat konstituisanja imperije ili lige nacija ili the world government (često se govori o world governance) impliciraju paradoksalno postojanje jednog neizvesnog „spolja“ (izvan). Izgleda da je postojanje (ili nepostojanje) nečeg „izvan“ sveta ili „izvan“ suverenosti bez granica [infinitum Imperium ili Imperium sine fine], bezuslovni uslov svake teorije imperije.

KLJUČNE REČI: piratstvo, gusat, spolja, politika, imperija

Pre nego što objasnim ovaj komplikovani naslov,¹ pogotovo znake navoda kojima izdvajam reč „gusari“ i pre nego što otkrijem koja mi je namera i pokušam da je provizorno opravdam (u naslovu sam tajno najavio i transformisao slavnu Fichteovu *Zatvorenu trgovačku državu* u veliku svetsku državu ili Imperiju, uvek otvorenu i bez granica jer pretpostavljam da svet kao takav ne može da bude zatvoren), citiraću deo 54. paragrafa Kantove *Metaphysik der Sitten* iz 1797. Moja namera nije samo da evociram Schmittovu kritiku Kantovih ideja preventivnog rata i nepravednog neprijatelja – kao što se zna ove ideje nisu Kantove niti je njihova kritika originalna²; uostalom, i Kant i Schmitt su samo genijalni kompilatori u međunarodnom pravu – namera mi je da preliminarno pokažem da svaki projekat konstituisanja imperije ili lige nacija ili *the world government* (često se govori o *world governance*) impliciraju paradoksalno postojanje jednog neizvesnog „spolja“ (izvan). Izgleda da je postojanje (ili nepostojanje) nečeg „izvan“ sveta ili „izvan“

1 Članak je rađen u okviru naučno-istraživačkog projekta Instituta za filozofiju i društvenu teoriju u Beogradu *Regionalni i evropski aspekti integrativnih procesa u Srbiji: civilizacijske pretpostavke, stvarnost i izgledi za budućnost*, koji finansira Ministarstvo za nauku i zaštitu životne sredine Republike Srbije (br. 149031).

2 C. Schmitt, *Der Nomos der Erde im Völkerrecht des Jus Publicum Europeaum*, Berlin, Duncker & Humblot, 1974 (1950), str. 140-143.

suverenosti bez granica [*infinitum Imperium* ili *Imperium sine fine*], bezuslovni uslov svake teorije imperije.

U poglavlju u kojem raspravlja o javnom pravu (pravu nacija, *the Right of Nations*), Kant nabraja četiri osnovna elementa prirodnog prava. Interesuje nas treći element:

Liga naroda, koja je u skladu s originalnim društvenim ugovorom, nije neophodna zbog toga da bi se mešali u domaće stvari nekog drugog, već da bi se odbranili od [spoljnih] napada spolja ³ [*dass ein Völkerbund, nach der Idee eines ursprünglichen gesellschaftlichen Vertrages, notwendig ist, sich zwar einander nicht in die einheimischen Misshelligkeiten derselben zu mischen, aber doch gegen Angriffe der äußeren zu schützen*].

Dva urednika Kantovih dela smatrali su da je Kant ispustio objekat ove rečenice. Vorländer je smatrao da se spolja/izvan odnosi na „neprijatelje“ (spoljašnje neprijatelje) (*gegen Angriffe der äußeren Feinde zu schützen*), dok je Natorp mislio da se radi o „narodima“, to jest da napadi dolaze od drugih naroda. Meni je naravno problematično postojanje bilo kakvog „spolja“, bilo kakvog prostora za neprijatelja ili narod (za teroristu ili gusara ili vanzemaljca), zato što savez naroda, jednako kao i imperija, verovatno podrazumeva da su svi narodi već unutra i zajedno. Zašto projekat saveza svih naroda predviđa postojanje još jednog prostora? Kako je moguće da postoji još nešto, još neki entitet ili figura koja nije uključena u projekat zatvaranja ove nove zajednice i novog jedinstva? Da li svako fuzionisanje i udruživanje pretpostavlja ostatak i isključivanje?

Kada se ovako konstruiše ova nevolja sa Kantovom rečenicom iz § 54, potpuno će biti trivijalno i neinteresantno zaključiti da se Kantova „*Völkerbund*“ ili Kantov projekat „*der ewige Friede*“ odnose na nekoliko tadašnjih najvažnijih evropskih država (ostali deo sveta je sasvim isključen). U Kantovim predavanjima iz *Antropologije*, koja su nedavno objavljena, nalazimo da je Poljska njegov „neprijateljni“ (njegov Irak ili Iran) (preventivno je treba napasti i podeliti njenu teritoriju jer Poljaci nemaju srednju klasu i nisu sposobni da napišu ustav), i da u ovoj „*Völkerbund*“ nema mesta, na primer, za varvarsku Tursku. Čini mi se da je možda značajnije insistirati, da je od Kanta do danas ili od Rima do NATO-a⁴,

3 I. Kant, *Werke*, tom. 6, str. 344.

4 U tekstu „Tokom šezdeset godina Nato je ujedinio zapad, obezbedio Evropu, i okončao Hladni rat“ [„In the course of its 60 years, NATO has united the West, secured Europe, and ended the Cold War“], *Foreign Affairs*, Septembar / Oktobar 2009, Zbigniew Brzeziński piše: „S namerom da ostane istorijski relevantan, NATO se ne može – kao što su neki zahtevali – naprosto proširiti u globalni savez ili preoblikovati se u globalni savez demokratija. Nemačka kancelarka Angela Merkel izrazila je ispravan osećaj kada je u martu 2009 primetila, „Nemam predstavu o globalnom NATO-u... On može obezbediti sigurnost izvan svojih teritorija, ali to ne znači da je moguće postojanje njegovih članova na globalnom nivou.“ Str. 20.

razumevanje i paradoks ovog spoljašnjeg (*äußeren* ili „*äußeren*“), prvo obeležje imperijalnog. Kantovim oklevanjima i asimetričnim strategijama – da se svi zajedno udružuju protiv „spolja“; da opasnost i napad dolazi od spolja; da se savez država ili imperija štiti odnosno donosi svima sigurnost; da se napreduje i napada štiteći se od budućeg napada – moguće je dodati još puno drugih različitih formi konstruisanja *imperial space* i *imperial* opasnosti. Sve ove forme mogle bi da imaju približno iste karakteristike. Da bi jedna namera ili jedan akt bili imperijalni – počinjem od proste činjenice da ove akte proizvodi subjekt (*imperator*), a to je izvorno vojnik koji je pobedio u nekoj bitki (koji je jači od drugih u nekom trenutku i na nekom prostoru) – nužno je da oni impliciraju superiornost i ekspanziju. Većita konfuzija između hegemonije i imperije⁵ možda bi onda mogla da se prevaziđe insistiranjem da je imperijalno zapravo konstantna akcija ili proces⁶. Imperija je borba za imperiju⁷. Na primer, ako bi globalni rat ili imperijalne ratove definisali kao beskonačne u vremenu i kao ratove koji ne proizvode nikakav poredak (*nomos*)⁸, onda se podrazumeva da „imperijalno“ već sadrži: (a) proizvodnju ili emitovanje asimetrije (asimetrične moći, sile, sukoba)⁹; (b) neprestano otkrivanje granica i opasnosti u vremenu i prostoru (spolja je bilo gde; „spolja“ nije na marginama moći (imperije) nego unutra i na različitim mestima); (c) upotrebu vojnih ili policijskih akcija i ekspedicija; i (d) konstantno menjanje zakona i normi (imperator neprestano sprema nove norme; u ovome se i sastoji njegova razlika u odnosu na zakonodavca).

- 5 H. Münkler, *Imperien. Die Logik der Weltherrschaft – vom Alten Rom bis zu den Vereinigten Staaten*, Berlin, Rowohlt, 2005, str. 35-79.
- 6 Hajdeger je u svom seminaru o Parmenidu (1942-43), pokušavajući da poredi grčko *pseudos* i latinsko *falsum*, tragao za izvornim značenjem reči *imperium*. Počevši od reči „narediti“ *Befehl*, (on preporučuje da bi pravopis ove reči trebalo da bude *Befelh*), Hajdeger prelazi na reč „pokriti“ [*bergen*] ili izbaviti, poslati [*befehlen*] mrtve na zemlju ili u vatru (poslati nešto na ovaj način znači prekriti ga nečim drugim). „*Imparare* (*im-parare*) bi bilo urediti [*einrichten*], preduzeti neophodne mere [*die Vorkehrung treffen*], kako bi se unapred osvojila i zauzela teritorija i da bi se njome vladalo. „*Imperium* je teritorija [*Gebiet*] utemeljena na zapovestima [*Gebot*], koje druge čine poslušnima [*botmässig*]“. Heidegger dalje nastavlja: „Naredba kao suštinski vid vladanja/dominacije uključuje bivanje nadmoćnim, što je moguće isključivo neprestanim nadvladavanjem nad drugima koji su, stoga, inferiorniji. [...] Suština *imperium-a* počiva u *actus-u* u neprestanoj „akciji“ [*im actus der ständigen „Aktion“*]“. M. Heidegger, *Parmenides*, GA, tom. 54, Frankfurt am Main, Vittorio Klostermann, 1982, str. 58-60.
- 7 P. N. Savickij, „Borba za Imperiju“, *Nacija i imperija v ruskoj misli nacala XX veka*, Moskva, Skimen, 2004, str. 261-310.
- 8 C. Galli, *La guerra globale*, Roma-Bari, Laterza, str. 52-55, 88-93.
- 9 H. Münkler, „Symmetrische und asymmetrische Kriege“, *Merkur*, 8, 2004, str. 649-660. H. Münkler, *Der Wandel des Krieges. Von der Symmetrie zur Asymmetrie*, Göttingen, Velbrück Wissenschaft, 2006, str. 151-168.

Ova četiri elementa, koja bi po mom mišljenju mogla da objasne sintagmu „Imperial Wars“ (ili „Imperial Acts“, „Imperial Intentions“), transformisao bih još i u jedan imaginarni susret i ispitivanje blizine između „imperatora“ (ili „suverena“) i „gusara“. Činjenica da je ovo moguće – Sveti Avgustin, opisujući razgovor imperatora Aleksandra s jednim banditom, otkriva istovrsnost ove dve figure (i jedan i drugi pljačkaju i rade pre svega za sebe) – pokazuje nam da bi ovaj registar mogao da bude zapravo peti element „imperijalnog gesta“ ili „principa“¹⁰. Za sada bih ostavio sasvim po strani znake navodnika reči „imperator“ ili „suveren“ – insistiram da „imperializacija“ ili konstantna imperijalna akcija fatalno oslabljuje i razgrađuje atribut „suvereno“ i suverenost – i moju pažnju bih usredsredio na figuru „gusara“ [„Der Figur des Piraten“]¹¹.

Četiri primedbe o „gusaru“:

Prvo, pokušavam da ovde sledim podelu Gilbert Gidela iz 1932. godine o dve vrste piratstva: „istinska piraterija i piraterija u okvirima prava naroda“ [„*piraterie proprement dite ou piraterie du droit de gens*“] i „piraterija po analogiji“ [„*piraterie par analogie*“]¹². Kada upotrebljavam reč „gusar“ između znakova navoda, onda mi je namera, pored ostalog, da pronađem jedan istinski gest (a ne figuru) koji kao da se suprotstavlja imperiji. Ukoliko se jedan akt suprotstavlja imperiji na potpuno asimetričan način, onda on može da bude imenovan i tretiran kao gusarski. U pitanju je pravna fikcija slavne definicije gusara (definicije koja nije definicija) koja je zapravo „Rhetorical Invective“¹³ ili „*eine Floskel*“¹⁴: *Pirata est hostis humani generis*¹⁵.

Drugo, „gusar“ kao jedno komplikovano i konfuzno ime za prostor „spolja“ i kao prazno mesto imperije, mogao bi da bude sinonim za veoma veliku grupu raz-

10 A. Johns, *Piracy*, Chicago, University Press of Chicago, str. 11.

11 C. Schmitt, „Der Begriff der Piraterie“, u *Positionen und Begriffe im Kampf mit Weimar-Genf-Versailles 1923-1939*, Berlin, Duncker & Humblot, 1994, str. 241.

12 G. Gidel, *Le droit international public de la Mer*, vol. 1, Paris-Liechtenstein, Topos Verlag, Librerie E. Duchemin, 1981 (1932), p. 301-348.

13 Matthew Tindall, *An Essay Concerning the Law of Nations and the Rights of Sovereigns*, (1694), str. 25-26.

14 Paul Stiel, *Der Tatbestand der Piraterie nach geltendem Völkerrecht unter vergleichender Berücksichtigung der Landesgesetzgebung*, Staats und völkerrechtliche Abhandlungen, Berlin, Duncker & Humblot, 1905, str. 42.

15 Postoji nekoliko novijih tekstova o ovoj „definiciji“ koju upotrebljavaju Ciceron, Sir Edward Coke i Blackstone, a čije poreklo je neizvesno. Navodim dve knjige koje sistematski obrađuju ovu problematiku: A. P. Rubin, *The Law of Piracy*, Honolulu, University Press of the Pacific, 2006 (1988), str. 55, 64-65; D. Heller-Roazen, *The Enemy of Law. Piracy and the Law of Nations*, New York, Zone Books, 2009, str. 16-17 i dalje.

ličityh odredbi i figura koje imperija neprestano distribuira. Upotrebljavam reč „gusar“, ponavljam, zato što je „gusar“ (ili „*criminel cosmopolit*“¹⁶, univerzalni neprijatelj, „*Welt Feind*“, „*solidarische Feind*“¹⁷) bezuslovni uslov postojanja međunarodnog prava i zajednice svih (bilo ko bi mogao da ga kazni i uništi zato što je neprijatelj svetskog poretka). Sve ove figure, iz potpuno različitih vremena, jesu asimetrične u odnosu na imperiju (kao da asimetrija stvara višak prostora) i sve konstituišu imperiju u budućem vremenu. Nabrojaću ih sasvim bez reda: disidenti, banditi, izbeglice, *sans papiers* su imperijalne figure *par excellence*; različite grupe koje za vreme Rimske imperije ne priznaju njenu vlast i bezuspešno pokušavaju da se konstituišu kao zajednice, Coke i Blackstone imenuju sa „confederates“¹⁸, a danas bi ove nedefinisane entitete zvali „failed states“ ili možda države u kojima vlada korupcija; zatim slede teroristi (ne treba zaboraviti da su krajem 19. veka (1892), teroristički akti ili anarhistički akti na moru, kako su ih neki nazivali, bili asimilovani u grupu gusarskih akata; međunarodno pravo je ove akte svrstavalo u ne-političke, iako ovi akti nisu imali karakteristiku dela koja su imala za cilj vlastitu korist)¹⁹; varvarske države (*Republiques Barbaresques*; *Raubstaaten*²⁰) ili the *barbary powers* (Alžir, Tunis, Libija, Maroko), koje Vattel naziva „common enemy of human race“ i poziva, baš kao i Kant, da se hrišćanske države ujedine to „repress such nations“, pojavljuju se i znatno kasnije²¹. Treće, diskusije da li vojnici tih varvarskih

16 G. Gidel, *Le droit international public de la Mer*, str. 332.

17 „*Der solidarische Feind müsse den solidarischen Widerstand erzeugen*“. K. Binding, *Handbuch des Strafrechts*, Leipzig, 1885, str. 379.

18 A. P. Rubin, *The Law of Piracy*, str. 359. „*Confederate(s)*“ su pripadnici bande ili skupine pojedinaca koji preduzimaju izvanpravne akcije ili punopravne akcije ali izvanpravnim sredstvima.

Hugo Grotius u knjizi *The Rights of War and Peace* (knjiga 3, poglavlje 3, str. 1-2) detaljno analizira instituciju „objave rata“, kao i one zajednice ili grupe ljudi čije naslede je ispunjeno zlom i zločinima: „Niti država odmah prestane da bude državom kada počini neka nepravedna dela, makar i uz javno odobravanje, niti bi Družbi gusara i pljačkaša trebalo pripisati ugled države [*coetus piratarum aut latronum civitas est*], iako bi se možda mogla uočiti neka vrsta ravnopravnosti među njima bez koje nijedno telo ne bi moglo da se održi u dužem vremenskom periodu.“ H. Grotius, *The Rights of War and Peace*, Indianapolis, Liberty Fund, 2005, str. 1247. Cf. A. P. Rubin, *The Law of Piracy*, str. 26-27, 58-59.

19 G. Gidel, *Le droit international public de la Mer*, str. 326.

20 Cf. Paul Stiel, *Der Tatbestand der Piraterie*, str. 83.

21 Cf. J. M. Mössner, „The Barbary Powers in the International Law. Doctrinal and Practical Aspects“, *Grotian Society Papers*, Hague, M. Nijhoff, 1972, p. 201-202. A. P. Rubin, *The Law of Piracy*, str. 277. U tekstu „Deutschland und der Weltkrieg“ (29.08.1914) Friedrich Meinecke kaže da su Austrija i Nemačka bile izazvane da uđu u rat jer su zemlja Srbija i njen narod, pošto niisu bili u stanju da vode častan i lojalan/verodostojni rat [*loyale Krieg*], potpirivali fanatične, varvarske i kriminalne politike. Meinecke podvlači da on sasvim razume srpsku želju uspostavljanja nacionalne države ali isto tako tvrdi da jedan narod mora dokazati da je kulturna na-

država jesu ili nisu gusari, kako ih treba tretirati, danas su zamenjene beskonačnim diskusijama o *just and unjust warriors*. Christian Wolff, slično kao Locke i Vattel, piše o ovim vojnicima koji „nisu ratni plaćenici već uništavaju bezbednost svih nacija“:

Stoga, pravo na njihovo kažnjavanje pripada svim nacijama, i tim pravom one mogu da iskorene te divlje monstume ljudske vrste [*ista fera humani monstra*]²².

Čini mi se da bi treću i četvrtu primedbu o gusarima bilo veoma pogodno konstruisati služeći se objavljenim tekstovima Carla Schmitta i jednom provizornom konsultacijom nekoliko dosijea koji su posvećeni gusarima a koji se nalaze u arhivu u Diseldorfu²³. I treća i četvrta tačka, oko kojih se Schmitt posebno usredsređuje, nalaze se u ispovesti izvesnog Asad ‘Booyah’ Abdulahija, koji zarobljava brodove u Adenskom zalivu i Indijskom okeanu. Za nju saznajemo posredstvom Gardijana, u izveštaju objavljenom pre nekih godinu dana:

U trenutku kad nam je isplaćen novac na brodu, prebrojavamo ga i puštamo taoce. Ako bismo dobili \$1.8m, poslali bismo \$380.000 čoveku koji nam obezbeđuje keš novac kako bismo finansirali naše poduhvate. Ostatak delimo međusobno. Naša zajednica smatra da smo mi gusari koji nelegalnim načinom dolazimo do novca. Ali mi sebe smatramo herojima koji se bore protiv siromaštva. Ne smatramo da je ucenjivanje kriminalni čin već da ono predstav-

rod [*Kulturvolk*] ukoliko to želi uspešno ostvariti. F. Meinecke, *Politische Schriften und Reden, Werke*, Darmstadt, S. Töche-Mittler Verlag, 1958, vol. 2, str. 96-97.

- 22 C. Wolff, *The Law of Nations Treated According to a Scientific Method*, Washington, D. C., Carnegie Endowment for International Peace, 1934, § 627, str. 319; Cf. D. Heller-Roazen, *The Enemy of Law. Piracy and the Law of Nations*, str. 117, 218.
- 23 Tri fajla nose oznake RW 265. 19904, 19905, 19906. *Carl Schmitt-Archiv. Landesarchiv NRW, Abteilung Rheinland*. Fajlovi sadrže detaljne Schmittove pripremne beleške koje je upotrebljavao prilikom pisanja svoga teksta „Der Begriff der Piraterie“ (jesen 1937), tekstova o moru i zemlji za vreme rata, knjige o *Nomосу* i knjige o partizanima. Schmitt detaljno analizira sintagmu „*hostis generis humani*“, Ciceronove fragmente i Robespierrove govore. On sistematski čita knjige Paula Stiela, tekstove o piratstvu iz *American Journal of International Law* iz 1932. i 1935. godine, knjigu Philip Gosse *The History of Piracy* iz 1932. 1943. Schmitt radi u Berlinskoj biblioteci. U fajlu RW 265. 19906 nalaze se fotokopije poglavlja o pirateriji iz knjige Gilbert Gidel, *Le droit international public de la Mer*. Zanimljivo je da u jednom od mnogobrojnih predavanja o moru koje tokom rata drži u različitim gradovima Evrope, u predavanju u Hamburg 12. januara 1945. „Land und Meer. Ist Seeherrschaft in der bisherigen Form noch möglich?“, Schmitt govori „o kraju okeanskog prostora i novom prostoru vazduha [*Luftraum*]. To je kraj engleske moći. Na mestu engleskog ostrva pojavljuje se veliko kvazi ostrvo Severna Amerika (Sjedinjene Države plus Kanada). Severna Amerika uspostavlja *ein Luftimperium* nad zemljom“. „Wilhelm Stapel’s Tagebuch: 13.01.1945“, *Schmittiana*, god. 5, Berlin, Dunker & Humblot, 1996, str. 85.

lja drumski namet jer mi nemamo centralnu vladu koja kontroliše naše more [We don't see the hijacking as a criminal act but as a road tax because we have no central government to control our sea]. Sada nam međunarodni ratni brodovi prave probleme. Ali i mi se naoružavamo i nabavljamo brodove. Nećemo prestati sve dok ne budemo imali centralnu vladu koja će kontrolisati naše more.²⁴

Poslednja figura koju imperija veoma brižljivo distribuira svakako se može pripisati levim, nervoznim i histeričnim kritičarima imperije.

Veoma lako, čak isuviše lako Abdulahi izgovara rečenicu koja predstavlja suštinu gusarskog posla: „Naša zajednica smatra da smo mi gusari koji nelegalnim načinom dolazimo do novca“. Institucija *animus furandi*²⁵ (*l'esprit du lucre*; delovanje u cilju lične koristi), koju u svojoj knjizi posebno podvlači Gilbert Gidel²⁶, pomoći će Schmittu da u knjizi o partizanima iz 1963. godine napravi odlučnu razliku između partizana i gusara. Gusar krade, radi za sebe, ne poseduje nikakvu „institucionalnu potenciju“ i apolitičan je. Ova poslednja karakteristika je, upravo ona tačka koja – parafraziram Schmitta – čini da je figura gusara još uvek teorijski veoma interesantna [*noch ein theoretisch ganz interessantes*]²⁷, i ništa više od toga; svaki drugi aspekt je isuviše skroman. Eto zašto su znaci navoda nužni kada se govori o pirateriji i gusarima! Pre nego što na kraju pokažem da su sve naše rezerve danas u vezi sa imperijom i imperijalnim ratovima (prosekucijama) izašle iz Schmittovog kratkog teksta „Der Begriff der Piraterie“ iz 1937. – razlog zašto se u mome naslovu pojavljuju znaci navoda pronašao sam u naslovu italijanskog prevoda ovoga teksta²⁸ – važno je konfuziju u vezi s „gusarom“ Abdulahijem („Naša zajednica smatra da smo mi gusari koji nelegalnim načinom dolazimo do novca“) konstruisati između tri tačke: pljačka, političko (to znači Abdulahi kao samozvani poreski službenik države koje nema, revolucionar, novi bogataš, proleter, partizan, heroj) i apolitičko. Ova tri određenja se neprestano pojavljuju u knjigama i udžbenicima o gusarima u 20. veku. Na početku teksta „Der Begriff der Piraterie“ Schmitt prepisuje

24 *The Guardian*, Saturday 22.11.08, str. 1.

25 A. P. Rubin, *The Law of Piracy*, str. 82, 116. Latinska reč *furandi* prevodi se sa krasti dok *animus* znači, „with intent“, namerno.

26 G. Gidel, *Le droit international public de la Mer*, str. 317.

27 C. Schmitt, „Der Begriff der Piraterie“, str. 241.

28 U originalu nema znaka navoda oko reči *der Piraterie*. U italijanskom prevodu koji je objavljen februara 1939. godine u časopisu *La vita italiana* (Anno XXVI, str. 189-193), pojavljuju se navodnici oko reči *pirateria* (Il concetto di „pirateria,“) koji nisu u skladu sa italijanskim pravopisom. Na kraju Schmittovog teksta nema imena prevodioca, a tekst je često veoma slobodno preveden. Autor ovih „obrnutih“ znaka navoda bi mogao da bude Julius Evola koji na kraju Schmittovog teksta (str. 193-194), piše u ime redakcije, o polemici koja se vodi u vezi sa objavljivanjem Schmittovog teksta *su la Guerra totale* iz decembra 1938.

ključni stav iz svoje omiljene knjige Paul Stiel *Der Tatbestand der Piraterie* iz 1904. godine: „Poduhvat koji za cilj ima neki politički cilj, nije piraterija“ [*Ein Unternehmen, das politische Zwecke verfolgt, ist nicht Piraterie*]²⁹. Govoriti o gusaru implicira isključivo *animus furandi*. Samo akcije revolucionarnih partija, samo pobune protiv država koje podrazumevaju jasni politički cilj i podležu pravu na rat – nastavljaju Stiel i Schmitt – ne mogu biti smatrane piraterijom.

Zaista bi bilo nužno pratiti sve finese i sve korekcije u Schmittovom razumevanju imperije (gusara, mora, zemlje, *nomosa*) od teksta iz 1937. godine do knjige o partizanima iz 1963. Kompleksnost i urgentnost ovoga zadatka pojačava činjenica da je Schmitt tokom postojanja *Reicha* najviše predavanja održao upravo o moru³⁰. Schmittov otpor prema gusaru jeste zapravo otpor prema imperiji (Britaniji, odnosno Britaniji i Americi). Ostavio bih, zaista u drugom planu, ono što je najvažnije: prvo, da su se Engleska, kao i druge države, potpuno oslobodile gusara u 18. veku, i da od tada sâme države postaju nosioci rata; do tada, u vreme postojanja onih varvarskih država, nije bilo ništa čudno da različite grupe vode svoje privatne ratove i akcije bez ikakve autorizacije (ili da se „samo-autorizuju“ kao što čini naš heroj Asad ‘Booyah’ Abdulahi); drugo, da Engleska ponovo uvodi mutnu problematiku piraterije u međunarodne zakone (nekoliko međunarodnih konferencija o pirateriji iz 1937. motivišu Schmitta da piše ovaj tekst) i da već više meseci nema odgovora na prigovor Nemačke tog vremena (ne zna se da li je i Schmitt učestvovao u sastavljanju ovoga dokumenta); i treće, da nema mesta za figuru „gusara“ u prostoru Mediterana ili bilo gde drugde, jer više nema slobodnih voda i „apolitičkog prostora“, jer su države potpuno zauzele Evropski prostor³¹. Na imperijalni akt Britanije (i ne samo Britanije; u pitanju je koncept kome se Schmitt neprestano protivi od kraja Prvog svetskog rata) da napad podmornice na trgovački brod treba da se u buduće tretira kao gusarski akt – ovaj predlog podrazumeva da se svi ujedinjaju u borbi i u suprotstavljanju prema „gusaru“ – Schmitt ubedljivo pokazuje da takva nova mera u međunarodnom pravu gradi novi poredak između evropskih država i otvara mogućnost za zajedničke kaznene ekspedicije i linč u ime čovečanstva.

Ukoliko bi se engleska koncepcija pomorskog piratstva ustanovila kao opšti pojam prava naroda [*Völkerrechtsbegriff*], pojam gusarstva bi morao da promeni svoje mesto u sistemu međunarodnog prava [*Völkerrechts*]. On bi bio

29 C. Schmitt, „Der Begriff der Piraterie“, str. 240.

30 *Carl Schmitt-Archiv. Landesarchiv NRW, Abteilung Rheinland RW 265. 20105, 20067.*

31 „Ko god ima na umu posebnu državu i političku uslovljenost savremenog Mediterana odmah se nužno suočava s pitanjem o mestu na kome bi ti ne-politički morski lopovi [*unpolitische Seeräuber*] mogli pronaći prazan prostor na kome u potpunosti ne bi bilo bilo kakve državnosti [*Nichtstaatlichkeit*] u kojem bi oni vodili svoje poslove“. C. Schmitt, „Der Begriff der Piraterie“, str. 241.

izmešten iz praznog prostora ne-političkog delovanja u prostor pojmova koji posreduju između rata i mira, što je i sasvim tipično u posleratnom periodu³².

Schmittova odbrana simetrije i prava na rat, koju on u drugom koraku dodaje svojoj argumentaciji, veoma dobro je poznata, ali je ipak nedovoljno uzimana u obzir kada se pronalaze granice imperijalnih ratova ili imperijalnih ekspedicija. Schmitt kaže da se ovakvim izmenama međunarodnog prava, sprečavaju pravi totalni ratovi između totalnih država, otvoreni rat i pravi mir³³. Nasuprot ovome, Schmittovi „imperijalni činovi“ i asimetrične strategije i posle 1937. godine, lako mogu biti integrisani u jednu veliku imaginarnu istoriju imperijalnog. Ovde ne mislim samo na jasne naznake i poređenja Jevrejina kao građanina sveta [*Jude als Weltbürger*] s figurom gusara koja nema zaštitu nijedne države i koju ne autorizuje nijedna država, iz predavanja „Volksgruppen – nicht Minderheitenrecht“, održanog u Flensburg 28. aprila 1938³⁴, nego pre svega na veliku Schmittovu kampanju, koja počinje s predavanjem o „Völkerrechtliche Grossraumprinzipien“, u Kielu 3. aprila 1939. Pozivajući se na jedan govor Führera iz 1938, Schmitt tada prvi put formuliše ideju da nisu države istinski nosioci i stvaraoci [*Träger und Gestalter*] međunarodnog prava, nego da je to *Reich* (i u množini, *Reiche*). Engleski *The Times* od 5. aprila 1939. prenosi Schmittove reči:

Samo su nacije duhovnih i moralnih kvaliteta izraženih u njihovoj disciplini i organizaciji, koje su u stanju da u svojim rukama čvrsto održavaju komplikovani aparat moderne zajednice, ovlašćene da formiraju državu koja će biti prvorangirani subjekt u međunarodnom pravu. Države koje su formirane iz drugih nacija mogu samo biti objektom međunarodnog prava.³⁵

Petar Bojanić

Institut za filozofiju i društvene nauke, Beograd

32 C. Schmitt, „Der Begriff der Piraterie“, str. 243.

33 U italijanskom prevodu: „Da un altro lato qui è visibile uno sviluppo del diritto internazionale determinato dal fatto, che oggi si cerca di evitare lo scontro diretto di „Stati totali“ nella forma di una „guerra totale“ e così si vanno creando forme di transizione e concetti intermedi fra quelli di guerra aperta e di vera pace, appunto per protrarre, fino al momento di una estrema necessità, la possibilità dello scontro totalitario“. C. Schmitt, „Il concetto di „pirateria,“, str. 193.

34 *Flensburger Nachrichten*, 29.04.1938. *Carl Schmitt-Archiv. Landesarchiv NRW, Abteilung Rheinland RW 265*. 20105.

35 *Carl Schmitt-Archiv. Landesarchiv NRW, Abteilung Rheinland RW 265*. 20067.

Petar Bojanić

**The Figures of (A)symmetry.
“Pirates” and the World as a Closed Commercial State**

(Summary)

My intention is not to simply evoke Schmitt’s critique of Kant’s ideas concerning pre-emptive war and the unjust enemy – as we all know, these ideas were not Kant’s nor is their critique original; after all, both Kant and Schmitt are simply brilliant compilers in international law – rather, I want to preliminarily demonstrate that every project concerning the constitution of an empire, league of nations or world government (or world governance) implies a paradoxical existence of an ambiguous “exterior” (outside, without). It seems that the existence (or nonexistence) of something “outside” of the world or “outside” of borderless sovereignty, is a precondition for any theory of empire.

KEY WORDS: piracy, pirate, outside, politics, empire